

Václav Vaško

Znali jsme jej z jeho historických přednášek. Proslovil je v různých pražských částech, dokonce i v Petrovicích. Tady nějaký čas bydlel. Jenže, kdo vlastně byl ten nenápadný, skromný člověk, malé postavy, jenž tolik udivoval moudrostí? Jen stručně: Účastník SNP, čs. diplomat, politický vězeň, historik, organizátor poutě sv. Anežky české, posel víry, autor několika významných knih zabývajících se čs. poválečnými dějinami. Zejména pak katolické církve. Jejím pronásledováním, které sám prožil. Zemřel v Praze dne 20.5.2009, ve věku 88 let.

zbsimunek@volny.cz

Václav Vaško se narodil 26. dubna 1921 ve Zvolenu, v česko-slovenské rodině (po otci Čech, po matce Slovák). Maturoval v Banské Bystrici roku 1941, poté studoval na Vysoké škole obchodní v Bratislavě. Zúčastnil se Slovenského národního povstání. Byl zatčen a vězněn gestapem v Banské Bystrici. Smrti unikl jen shodou příznivých okolností. Po válce vstoupil do čs. diplomatické služby a stal se atašé v Moskvě. Zde také uzavřel manželství s Irinou Jukovovou. Na žádost Sovětů byl roku 1949 odvolán do Prahy. Manželce s dítětem však nebylo povoleno vycestovat. V roce 1951 byl Vaško propuštěn z MZV, neboť neprošel kádrovými prověrkami. V únoru 1953 byl zatčen a na rok uvazben. Poté byl odsouzen za údajnou velezradu ke 13 letům vězení. Vystřídal: Věznici na Pankráci, uranový gulag Nikolaj u Jáchymova jakož i věznice v pevnosti Leopoldov a Mírov. Jeho žena Irina byla donucena se s ním v nepřítomnosti rozvést. Život jako ve zlém snu...

Vskutku. Biografie Václava Vaško, se od dobrodržného románu liší jen tím, že se v ní všechny věci skutečně udály. Pochází z pera jeho samotného, ale spisovatel Václav Vaško je v ní opravdovým člověkem, synem své doby. Je poslem víry, mladým spolupracovníkem teologa-válečného běžence, prof. Kolakoviče.

Pod názvem „**NE VŠÍM JSEM BYL RÁD**“, nás autor provádí svými život-

ními, ba osudovými rolemi. Když kniha vyšla, chtěl jsem, toho člověka poznat. Působil tehdy v pražské části Karmelitánského nakladatelství. Tam jsem zašel a lecos se ho zeptal. Není pochyb o tom, co pro statečného katolíka znamená víra. Ale nejen jí žije člověk.

Moje otázky byly po RODINĚ a Václav Vaško mi tehdy řekl:

Vlastní zkušenost v mých očích rodné hodnoty ještě zvýšila. Tím víc, že jsem byl o život se svými nejbližšími ochuzen. Rodiny si vážím i proto, že jsem viděl krásný příklad v mých rodičích. Od dětství jsem měl před očima živoucí představu, jakou bych chtěl uskutečnit. Přestože každý z mých rodičů byl úplně jiný.

SSSR se prezentoval za nejsvoobodnější zemi světa, s nejuvědomělejšími občany. Proč k roztržení vašeho života v takovém ráji došlo?

V Moskvě jsem byl diplomatickým atašé. Tehdy, těsně po válce, tam panovala praxe, že sovětské občany, kteří založili manželství s cizincem, byli ze společnosti vyřazováni. Tak jsem se stal **osobou nežádoucí**. Manželku a dcerku za mnou do Čech už nepustili. Viděl jsem svou dcerušku tříletou a potom až když už jí bylo pětadvacet let. **Víme také, že ste byl vystaven další perzekuci. Jak se to událo a co pro vás odloučení znamenalo?** Prožíval jsem to bolestně. Problém byl v tom, že sověti vykonávali nátlak na mou ženu, a tak skutečně žila v těžké

Václav Vaško - v rozhlasovém studiu stanice Kristian FOTO: autor

situaci. Byla osočována s podmínkou, že jestliže se nerozvede, bude považována za stejného nepřítele SSSR jakým jsem se stal já se svou vírou a přesvědčením já. Moje rodina se prakticky rozpadla.

Prošel jste dvěma odboji. Za války a po ní. Jak byste nám vaši cestu rodinným životem popsali?

Asi dvě skutečnosti pro mne byly důležité. Jednak, že jsem věřící, a také že jsem z rodiny smíšené. Táta Čech, maminka Slovenka. Vyrostl jsem na Slovensku a moje československá orientace byla silná už od dětství. Když přišly události roku 1938 a pak Mnichov, tak jsem se poprvé, jako sedmnáctiletý kluk, dobrovolně přihlásil do vojenské služby. Dostal uniformu a pušku. Když pak nastal devětatřicátý rok a v něm Slovenský štát, tak mne to vnitřně zasáhlo. Od svých osmnácti let jsem byl už v určitém smyslu disidentem.

Později, za Slovenského národního povstání mne už jako dobrovolníka, přidělili k strážnému oddílu. Jeho úkolem

bylo po pádu Banské Bystrice převést přes frontu generály Vista a Goliana. To se nám nepodařilo. Ocitl jsem se v zajateckém táboře. Tam si mě vyzvedlo gestapo. Koncem roku 1944 jsem měl být jako rukojmí popraven, ale k tomu naštěstí nedošlo. Ocitnul jsem se pak v zajetí wehrmachtu, ale i z toho jsem se dostal. Po osvobození jsem nastoupil do služeb ministerstva zahraničních věcí. Ti mne přidělili do Moskvy, kde jsem byl až do roku 1949. Toho roku nastaly události, které velice naší širší rodinu poznamenaly: Byla rozbita moje vlastní rodina a persekvován táta.

Z ministerstva mne pak propustili a pracoval jsem jako dělník v tunelu pod Letnou. Ve třiaapadesátém mne komunisté zatkli a odsoudili k třinácti letům ztráty svobody za velezradu. Ta spočívala v tom, že jsem pracoval v určitých náboženských kroužcích Katolické akce. Pak jsem absolvoval cestu různými věznicemi a tábory: Ruzyň, Pankrác a potom uranový tábor Nikolaj, kde jsem byl celý rok. Následně jsem byl z trestu přeložen do Leopoldova, kde jsem se ocitnul ve vynikající společnosti. Studoval jsem tam, samozřejmě tajně, teologii, filozofii. Po roce jsem ovšem znovu přešel na tábory. Ale pak - opět z trestu - na Mírov, kde jsem zůstal až do amnestie. Po sedmi letech jsem měl svobodu.

Jak taková volnost pro bývalého politického vězně vypadala?

Nemohl se dostat k zaměstnání odpovídajícímu mému vzdělání. Dělal jsem v továrnách. Vyučil jsem se frézařem a jeden čas jsem betonařil. Nakonec, v osmdesátém roce, jsem dostal místo referenta. V osmašedesá-

tém roce jsem se zapojil do občanských, nekomunistických činností. Přišla okupace v roce 1968, ale určitým způsobem „Pražské jaro“ ještě pokračovalo. Tak jsem se mohl v tomto období dostat do České katolické charity. Bojoval jsem tu jednak se sekretariátem pro věci církevní, jednak s cenzurou, která ostře dohlížela nad veškerým náboženským tiskem. Po vzniku kněžského kolaborantského hnutí s názvem Sdružení katolického duchovenstva Pacem in terris, jsem měl ještě vnitřního nepřítele. Konflikty vyústily do mého nuceného odchodu z Katolické charity. Od jedenáctidésátého roku jsem byl pod stálým dozorem StB. Několikrát mne zadrželi a předvedli k výslechům...

Co tehdy prožívali vaši nejbližší příbuzní, měl jste na ně vůbec nějaký kontakt?

Ano. Podařilo se mi v roce 1971, že jsem se poprvé dostal do SSSR a hovořil s manželkou a dcerou. Kontakty pokračovaly. Jezdil jsem tam jako turista. Už před rokem 1989 přijela poprvé dcera s dětmi do Prahy a rok na to i moje manželka. Vše jsme obnovili a jsme zase všichni spolu.

Jak je možné, že dřívější generace včetně vaší, kterou život poznamenal válkou a perzekucí, byly v manželství mnohem pevnější, než jak předvádí moji dnešní vrstevníci. Jaký je na to váš názor?

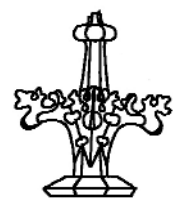
Myslím, že to byla především společnost, která rodinu považovala za hodnotu mnohem důležitější, než začít má společnost dnešní. Dnes je manželství bráno jako dost volná instituce. Nemluví o tom, zda se někde porušovala

věrnost, ale u mých rodičů jsem viděl, že manželství byl pevný svazek. Spojený s vírou, podle níž byl nerozlučný. Totéž se dalo říci o mnoha rodinách. Ty dříve chápaly manželství jako vztah dvou lidí, který je tou největší hodnotou. Mohu to říci i jinak: cítil jsem manželství jako určité povolání, poslání a druh umění. Vždyť to přeci je umění vytvořit s partnerem společenství.

Ano, lidé předpokládali, že jde o společenství trvalá. Ale nemáte pocit, že naše doba vytváří společenství rozlučitelná velmi snadno?

Zase je tu rozdíl, zda jde o lidi věřící. Dva lidi se stanou jedním tělem a duší. Samozřejmě, ty osobnosti se přitom musí zachovat. Nerespektovat jinakost by byla chyba. Přitom ale zároveň vytvářet společenství, to je právě kus umění. Tomu jsem rád, a to mne těší. dodal Vaško .

Dne 28. října 1998 byl Václav Vaško vyznamenán prezidentem republiky Václavem Havlem medailí Za zásluhy. Dokud ještě mohl, pracoval v nakladatelství. Pak ještě vyvíjel intenzivní autorskou činnost. Češi i Slováci budou jeho osobnost ctít a ti kdo jej osobně poznali, mají nač vzpomínat. Nenápadně v něm odešel velikán naší doby. Čest jeho památce!

Mgr. ZBYNĚK ŠIMŮNEK

Ukázky z knižních obálek děl Václava Vaška

